

YEVANGEL XRISTIAN-BAPTISTLAR TA'LIMOTIDAGI YETTI ASOSIY TAMOYILLAR TAHLILI

Agzamova Nozimaxon Behzodovna

O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi

“Qiyosiy dinshunoslik” yo‘nalishi 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Maqolada xristianlik dinining protestantlik yo‘nalishiga oid yevangel xristian-baptistlarning ta‘limotlariga oid eng muhim tamoyillari birma-bir yoritib berilgan. Aynan shu tamoyillari bilan ular boshqa xristian yo‘nalishlaridan farq qilishadi.

Kalit so‘zlar: Muqaddas Kitob, suvga cho‘mish, “Masihning kechki ovqati”, Injil, Muqaddas Ruh.

Butun dunyodagi barcha yevangel baptist cherkovlarida tan olingan baptistlar e‘tiqodining yettita asosiy tamoyillari ishlab chiqilgan bo‘lib, ushbu tamoyillar cherkovlar birligi uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Birinchi tamoyil: “Muqaddas Kitob” – barcha e‘tiqod va amaliyot masalalarida yagona qoida va yo‘l-yo‘riqdir.

Bu tamoyil birinchi bo‘lishi bejiz emas, chunki yevangel baptist e‘tirofining boshqa barcha tamoyillari bitta ildizdan kelib chiqqan. Ushbu tamoyildan voz kechish muqarrar ravishda boshqalarning buzilishiga olib keladi va ergashuvchilarni haqiqiy emas, balki nominal xristian qiladi¹.

Birinchi tamoyil baptistlikning shakllanishi va rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi; ya‘ni Injilni bilmagan holda, hech kim baptistlar jamoasiga a‘zo bo‘la olmaydi. Baptistlar Injilning barcha kitoblari Xudo tomonidan “ilhomlantirilgan”, ular Muqaddas Ruh tomonidan yuborilgan odamlar tomonidan yozilgan, deb ishonishadi².

Ikkinchi tamoyil: Injil va Masihning guvohligini voizlik qilish jamoatning asosiy vazifasi va asosiy da‘vatidir, deya ta‘kidlashadi baptistlik ergashuvchilari.

Bu tamoyil Iso Masihning o‘zi tomonidan buyurilgan buyuk topshiriqdan kelib chiqadi: “Boringlar va o‘rgatinglar ...” (Mat. 28:19) “va sizlar mening shohidlarim bo‘lasizlar ... yerning oxirigacha” (Hav. 1:8).

Baptistlarning fikriga ko‘ra, yer yuzidagi jamoatning asosiy vazifasi Iso Masihning xushxabarini targ‘ib qilish, Xudo “shohligi”ni tarqatish va odamlarni qutqarishdir. Agar cherkov buni qilmasa, bu uning cherkovi emas va tashqi yorqinligi va moddiy farovonligiga qaramay, u ma‘naviy “o‘lgan” hisoblanadi.

¹ Крыжановский Р. А. Кто такие баптисты? – Одесса: ХГЭУ, 2011. – ст. 100.

² Брошюра «Основные принципы веры евангельских христиан-баптистов», 1992 г.

Baptist cherkovlarida ruhoniylar va dindorlar o'rtasida bo'linish yo'q, barcha ergashuvchilar o'z cherkovlarining a'zolari bo'lib, Masihning tanasini tashkil qiladilar. Shunga ko'ra, ular Masihning nomiga loyiq xristianlar bo'lishlari kerak.

Uchinchi tamoyil: Xudoning jamoati butunlay "yangilangan" odamlardan iborat bo'lishi kerak.

Masihning jamoati odamlarning gunohlarini kechirgan Masihning o'zi tomonidan asos solingan. Ularning fikricha, u yerning tuzi, dunyoning nuri bo'lish uchun Muqaddas Ruh bilan to'ldirilgan va Xudo tomonidan marhamatlangan. (Mat. 5:13–14). Hamma ham bunday cherkovga – Masihning tanasiga a'zo bo'lishga loyiq emas, balki faqat yangi tug'ilgan va "qayta tug'ilganlar" yangi shaxs bo'lishgan.

Injilga asoslangan baptist ta'limoti har bir mahalliy cherkov avtonom bo'lishi kerakligini ta'kidlaydi, ya'ni boshqa cherkov hokimiyatiga emas, balki faqat cherkov boshlig'i - Iso Masihga bo'ysunadigan xristianlarning mustaqil birlashmasi bo'lishi lozim.

To'rtinchi tamoyil: suvga cho'mish va "Masihning kechki ovqati" marosimi faqat "qayta tiklangan" odamlarga tegishlidir.

Injilga asoslangan xristian-baptistlarning fikriga ko'ra, "Xudo Injil haqiqatining asosiy mohiyatini ikkita taniqli ramzda - suvga cho'mish va Masihning ziyofatida ifodalashdan mamnun edi ..."

Baptistlarning "baptistlar" deb atalishining sababi, ular suvga cho'mdirishni xushxabar ma'nosida ta'kidlaydilar. "Bu Ota va O'g'il hamda Muqaddas Ruh nomi bilan suvga cho'mishdir, bu esa keyingi xushxabar va kuch berish uchundir" deyiladi (Mat. 28:19).

Yangi Ahdga ko'ra, suvga cho'mish:

- Masihni o'zining qutqaruvchisi sifatida ochiq tan olish;
- Iso Masihni his qilish (Galat. 3:27);
- Masihning o'limi, dafn etilishi va tirilishiga bo'lgan ishonchni tan olish (1 Kor. 15:3-4);
- ergashuvchining Masih bilan kimligini e'lon qilishi (Rim. 6:3-4);
- ergashuvchining gunoh va eski hayot uchun o'lganini va Masih bilan birga pok, muqaddas, xudojo'y va Xudoga ma'qul keladigan yangi hayotga ko'tarilganini tasdiqlashidir (Rim. 6:1-13).

Baptistlarining fikriga ko'ra: "Suvga cho'mish - bu Iso Masihni shaxsiy najotkor sifatida tan olish va o'zini Xudoning xizmatiga ixtiyoriy ravishda topshirishning tantanali amalidir".

"Masihning kechki ovqati" Iso Masih tomonidan asos solingan, u o'zining misoli bilan qanday bajarilishi kerakligini ko'rsatadi, uning singan tanasi sifatida nonni sindirib, qonining ramzi sifatida sharobni iste'mol qiladi.

Kechqurun faqat Iso Masihning shogirdlari Golgofa xochidagi o'limini va uchinchi kuni mo'jizaviy tirilishini xotirlashda ishtirok etishlari kerak.

Bu barcha ergashuvchilarning Masihning tanasi bilan birlashishining belgisi deya tushuniladi (1 Kor. 10:16-17).

Faqat suvga choʻmgan odamlar Masihning kechki ziyofatiga xizmat qilishlari mumkin, chunki Masih tomonidan belgilangan tartibga rioya qilish kerak. Birinchidan, Iso Masihga ongli ravishda ishongan kishi “muqaddas suv”ga choʻmishni qabul qilishi kerak va shundan keyingina Masihning kechki ziyofatida qatnashish huquqini oladi (Hav. 2: 41-42).

Beshinchi tamoyil: Har bir mahalliy cherkovning avtonomiyasi va mustaqilligi.

Xristianlikda cherkov tashkilotining uchta shakli maʼlum: yepiskop (katolik va pravoslav), presviterian va kongregatsional (jamoat). Ulardan presviterian va jamoatchilik mohiyatan demokratikdir. Eng demokratik shakl- bu baptistlarga xos boʻlgan kongregatsional (jamoat)dir. Xristianlik davrining birinchi asrlarida ilk havoriylik cherkovlari jamoat tamoyili asosida tashkil etilgan.

Mahalliy cherkov yigʻilishi quyidagi huquqlarga ega:

- diniy jamiyatga aʼzolari qabul qilish;
- gunohkor aʼzolari hukm qilish va jazolash;
- tavba qilgan, ilgari chiqarib yuborilgan aʼzolari kechirish;
- cherkov xizmatchilarini oʻzlari tanlashlari;
- Masih Injilda koʻrsatishni lozim topmagan boshqa masalalarni hal qilish. Biroq, bu holatlarda qarorlar Injil kontekstida qabul qilinadi.

Oltinchi tamoyil: mahalliy cherkov aʼzolarining yoki umumiy ruhoniyluk huquqlarining tengligi.

Xudo oldida mahalliy jamoatlarning barcha aʼzolari tengdir va Yangi Ahd taʼlimotiga asoslanib, ularning barchasi ruhoniyl boʻlishi va bir-biri bilan teng munosabatlarga ega boʻlishi kerak.

Umumjahon ruhoniyluk prinsipi cherkov hokimiyatining iyerarxiyasini inkor etadi. Oddiy ergashuvchilar va ularning tanlangan xizmatchilari oʻrtasidagi farqlar faqat bajarilgan xizmatlaridadir.

Baptistlarining eʼtiqodiga koʻra, Xudoning jamoatida aʼzolar ustidan hukmronlik qiladigan iyerarxiya uchun joy yoʻq va cherkov aʼzolari orasida “yuqorigi” va “pastki” oʻrinlar boʻlmasligi kerak, chunki har bir kishi Masihga va uning muassasalariga bir xil munosabatga ega.

Masihning oʻzi mahalliy cherkov xizmatchilarining ushbu jamoat aʼzolari tomonidan saylanishi va qayta saylanishi tartibini tasdiqlaydi. Ilk apostol cherkovlarida chorvachilik xizmatiga saylov presviterlar (oqsoqollar) va yepiskoplar (nazoratchilar) tomonidan amalga oshirilgan. Pastor - choʻpon (Iso Butrusga: “qoʻzilarimni boq”, “qoʻylarimni boq”, Yuhanno 21:15-16) mohiyatan nazoratchidir. Injil matnlarini tahlil qilish shuni koʻrsatadiki, pastor, presviter, yepiskop tushunchalari oʻrtasida hech qanday farq yoʻq.

Yettinchi tamoyil: cherkov va davlatni ajratilganligi.

Davlatdan ajratilgan baptistlar hech qachon boshqa diniy e'tiqod vakillariga zolim bo'lmagan. Ular Injil me'yorlariga rioya qilganlarning barchasi uchun fuqarolik huquqlari va erkinliklarining ishonchli himoyachilari hisoblangan.

1611-yilda Angliya baptistlari o'z e'tiqodlarida shunday deb ta'kidladilar: "Biz hukumat diniy ishlarga aralashmasligi kerak va odamlarni u yoki bu dinga e'tiqod qilishga majburlashga haqli emas, deb hisoblaymiz".

Ularning fikricha, "qayerda cherkov davlat hokimiyatining qilichiga tayansa, u o'ziga zarar yetkazar, agar davlat cherkovning ichki tartibiga aralashsa, xristianlik o'zining ma'naviy go'zalligidan mahrum bo'lib, dunyoviy muassasa darajasiga tushib qoladi..".